

Voordat u print...

...dit is een interactieve PDF.
Probeer de MIA digitaal te gebruiken!

MIA

maatschappelijke impact afwegen

start

*een stappenplan voor een snelle weging van beleidsimpact
op maatschappelijke stabiliteit*



Rijksoverheid

VERWEY
Instituut
JONKER

september 2022

Wet- en regelgeving staat nooit op zichzelf. Als het één geregeld wordt, heeft het onherroepelijk effect op iets anders. Een veiligheidsmaatregel kan consequenties hebben voor de privacy, milieuwetgeving heeft effect op de economie, huisvestingsbeleid hangt samen met het sociale domein. En zo zijn er tal van maatregelen (misschien wel allemaal) die effecten hebben op de sociale orde in Nederland, dat wil zeggen de wijze waarop we ons tot elkaar verhouden, in positieve en negatieve zin.

Veel gehoorde termen hiervoor zijn verbinding, sociale cohesie, sociale stabiliteit of tegenovergestelde termen als polarisatie, sociale spanningen en atomisering. Welk begrip we ook gebruiken, het onderliggende gevoel is dat de Nederlandse samenleving toe is aan meer verbondenheid en samenhang. Dat is een moeilijke opgave, misschien wel een van de lastigste waar een overheid voor staat. Een 'wet op de sociale cohesie' is onvoorstelbaar – althans in de context van een liberale democratische rechtsstaat (China weet er wel raad mee).

Maar wet- en regelgeving doet heel veel voor de sociale orde (vaak per ongeluk en onvoorzien). Vanuit de Rijksoverheid ontstond de behoefte om meer greep te krijgen op de sociale consequenties van beleid. Zij zocht de samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut. Beleidsambtenaren en onderzoekers ontwikkelden samen onderhavig instrument voor het bespreekbaar en zichtbaar maken van de sociale impact van beleid. Er werd een literatuurstudie gedaan. Er werden opzetten gemaakt, pilots gedraaid - de tijd was rijp om het naar buiten te brengen.

De MIA is voortgebouwd op literatuur rond sociale cohesie. We onderscheiden voor sociale cohesie vijf domeinen: (on)gelijkheid, sociaal contact, veiligheid, leefomgeving en vertrouwen. Het idee is om met een relevante selectie personen te komen tot een rijk gesprek, op basis van systematisch geselecteerde dialoogvragen. De werkwijze staat beschreven in een stappenplan, ondersteund door verschillende tools. Het resulteert in een uitkomst: een aantal scores voor de impact op maatschappelijke stabiliteit.

Een overheid die wil anticiperen op toekomstige (crisis)situaties doet er goed aan potentiële maatregelen te wegen, niet alleen voor de specifieke doelstelling, maar ook op de (onbedoelde) effecten op de sociale orde in Nederland. En dan niet terloops, maar systematisch en consciëntieus. Dit instrument biedt daarvoor de mogelijkheid. We hopen op veelvuldige en inspirerende toepassing: het spel kan op de wagen.

Prof. Hans Boutellier
Bijzonder hoogleraar Polarisation & Veerkracht
Voorheen directeur Verwey-Jonker Instituut

Wat is de MIA?

Voor u ligt de MIA (Maatschappelijke Impact Afwegen): een instrument voor een **snelle weging** van de impact van een beleidskeuze op **maatschappelijke stabiliteit, sociale cohesie** en **onbehagen**. Dit instrument helpt beleidsmakers om te bespreken wat de mogelijke impact van beleid is op hoe wij samen leven en wonen, op verschillen tussen groepen mensen en op hoe mensen zich verhouden tot de overheid. De MIA heeft een **theoretische basis**, maar biedt een **praktisch stappenplan**.

Waarom de MIA?

Beleidskeuzes kunnen grote invloed hebben op maatschappelijke stabiliteit, cohesie en onbehagen. Vaak zijn dat positieve effecten, maar soms kan maatschappelijke stabiliteit - bewust of onbewust - onder druk komen te staan als gevolg van een beleidskeuze. De MIA draagt eraan bij dat we **bewust omgaan** met dergelijke impact.

Wat levert de MIA op?

De MIA levert in de eerste plaats een **inhoudelijk, gestructureerd gesprek** op over de mogelijke impact van een beleidskeuze op maatschappelijke stabiliteit, cohesie en onbehagen. Samen met een diverse (vaak externe) groep **betrokkenen**. Dat helpt bij het sterker onderbouwen van de beleidskeuze en het sterker afwegen van de impact op maatschappelijke stabiliteit.


Wanneer de MIA?

Pas de MIA toe bij de ontwikkeling van **nieuw beleid of heroverweging** van beleid. De meerwaarde is het hoogst wanneer ten minste de contouren van de beleidskeuze bekend zijn. Hoe concreter het beleid al geformuleerd is, hoe concreter de resultaten van de MIA zullen zijn.

Stappenplan

De MIA bouwt in vier stappen van vermoeden van impact op maatschappelijke stabiliteit tot heldere inzichten. De bijbehorende tools helpen om de ideeën over maatschappelijke stabiliteit te ordenen. U kunt eenvoudig navigeren door dit document door op de pijlen te klikken of gebruik te maken van links in de tekst.


Stap 1: Oriëntatie

 **1 uur**

Voor het uitvoeren, vorm eerst een **kernteam van 2 of 3 personen** die betrokken zijn bij de vormgeving van het beleid. Het kernteam oriënteert of er voldoende reden is om de impact op maatschappelijke stabiliteit verder te onderzoeken. Gebruik bij deze stap de tools:

 **MIA-scan**  **Domeinverkenner**


Stap 2: Voorbereiding


 **3 uur**

Maak met het kernteam een selectie van de belangrijkste bespreekpunten. U kiest bijpassende dialoogvragen en nodigt een diverse groep deelnemers uit. Gebruik bij deze stap de tool:


 **Voorbeelden dialoogvragen**


Stap 3: MIA-dialoog

 **2 uur**

Met een diverse groep van 5-8 personen voert u een dialoog over de potentiële impact op maatschappelijke stabiliteit. Gebruik bij deze stap de tool:  **Conclusiekaarten**

Stap 4: Vervolg

 **1 uur**

Het kernteam komt u nog éénmaal bijeen. Aan de hand van de opbrengsten van de sessie komt u tot een 'MIA-score' voor de effecten op maatschappelijke stabiliteit. Ook wordt besproken wat de vervolgstappen zijn; wat gaan we met de uitkomst doen? Gebruik bij deze stap de tool:  **MIA-Chart**

Stap 1: Oriëntatie

Stap 2: Voorbereiding

Stap 3: MIA-dialogoog

Stap 4: Vervolg

1A: Signaleren

Beleidsmaatregelen kunnen invloed hebben op maatschappelijke stabiliteit. Overweeg met een **kernteam (2-3 personen)** allereerst of de aanstaande beleidskeuze mogelijk impact heeft op:

- *fRICTIE tussen groepen in de samenleving*
- *(on)gelijkheid tussen groepen*
- *onzekerheid/maatschappelijk onbehagen onder verschillende groepen burgers*
- *vertrouwen in de overheid*

Is er een (licht) vermoeden van impact op maatschappelijke stabiliteit?
Ga dan verder met dit stappenplan.



Maak bij deze stap gebruik van de tool "MIA-scan"

ga naar:
MIA-scan



1B: Expliciteren

Er is gesignaleerd dat de beleidskeuze vermoedelijk impact heeft op maatschappelijke stabiliteit. Zoek met hetzelfde kernteam uit hoe het signaal verder onderbouwd kan worden.

Overweeg hierbij:

- *de directe oorzaken van de impact op maatschappelijke stabiliteit*
- *onderliggende literatuur die (eventueel) beschikbaar is*
- *zichtbaarheid van de beleidskeuze voor burgers (bijvoorbeeld via media)*


Percepties rondom een beleidskeuze worden gestuurd door directe ervaring, maar ook door verhalen in bijvoorbeeld sociale media. Met webmonitoring kan hier inzicht in verkregen worden.

1C: Afbakenen

De MIA is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten over sociale cohesie. Het concept sociale cohesie kan worden opgedeeld in vijf domeinen. Kijk met het kernteam welke domeinen van toepassing zijn voor de beleidskeuze. Bak het vraagstuk verder af door specifieke subdomeinen te selecteren.

Besprek met het kernteam welke van de volgende vijf domeinen relevant zijn voor het vraagstuk:

- *(on)gelijkheid*
- *sociaal contact*
- *veiligheid*
- *leefomgeving*
- *vertrouwen*

 Maak bij deze stap gebruik van de tool "Domeinverkenner".

In deze tool zijn ook de subdomeinen te vinden.

ga naar:
Literatuurstudie



ga naar:
Domeinverkenner



Stap 1: Oriëntatie

Stap 2: Voorbereiding

Stap 3: MIA-dialogoog

Stap 4: Vervolg

2A: Uitnodigen

Bereid een "MIA-dialogoog" voor met het kernteam. De selectie van de groep deelnemers is mede bepalend voor het verloop van het gesprek en de uitkomsten daarvan. Bij elk vraagstuk zal de samenstelling van de groep verschillen.

Het is wenselijk om buitenstaanders uit wetenschap, praktijk en samenleving te betrekken in de MIA-dialogoog. Als dit niet mogelijk is, betrek dan 'interne buitenstaanders': collega's die niet direct betrokken zijn bij de voorgenomen beleidsmaatregelen, maar wel kennis hebben van (een deel van) het vraagstuk.

Overweeg met het kernteam:

- *Wie een waardevolle bijdrage kan leveren aan het gesprek*
- *Wie relevante kennis kan inbrengen*
- *Wie experts zijn op thema's binnen de beleidskeuze*
- *Wie wil en kan deelnemen*
- *Betrekken van doelgroepen en relevante burgerprofielen*

Nodig per gesprek 5 tot 8 personen uit: dat is een omvang waarin dialoog het best gevoerd kan worden. Overweeg om meerdere parallele

2B: Selecteren vragen

Kies maximaal 5 dialoogvragen, op basis van de geselecteerde (sub)domeinen. Deze vragen vormen de basis van het gesprek dat u gaat voeren met relevante partijen.



Maak bij deze stap gebruik van de tool "Voorbeelden dialoogvragen".

Houd rekening met de volgende punten:

- De vragen zijn slechts voorbeelden: bedenk aan de hand van de gekozen (sub)domeinen uit stap 1c relevante vragen. Pas waar nodig de formulering van de vragen aan op het specifieke thema.
- Denk bij de formulering van de vragen ook aan de groep deelnemers, zodat iedereen de vraag begrijpt. Zeker wanneer er externen/ burgers deelnemen is dit van belang.

ga naar: *Voorbeelden dialoogvragen*



2C: Kiezen werkvorm

Hanteer als werkvorm een open gesprek, gestuurd door de dialoogvragen.

Overweeg ook een alternatieve werkvorm - denk bijvoorbeeld aan een rollenspel - om perspectieven in te brengen. Kijk daarvoor eens in de waaier "Praktisch aan de slag". Zorg voor een gespreksleider die ervaring heeft met de werkvorm en voor iemand die verantwoordelijk is voor de verslaglegging.

Het is verstandig voorafgaand aan het gesprek de vorm vanvoor rapportage te kiezen.

- *Een beknopte uitkomst* aan de hand van de tool MIA-chart. Hiermee geeft u een kort en bondig een voorlopig oordeel over de impact op maatschappelijke stabiliteit.
- *Verslag van begin tot eind*: meer inzicht in de uitkomsten van de MIA-dialogoog. Voor een goed gespreksverslag zal een notulist moeten aansluiten bij het gesprek.
- *Letterlijk transcript*, eventueel voor onderzoeksmatige analyse van argumentatie van de deelnemers.

ga naar *externe bron: Praktisch aan de slag*



Stap 1: Oriëntatie

Stap 2: Voorbereiding

Stap 3: MIA-dialogoog

Stap 4: Vervolg

3A: Opstart

Het gesprek neemt de vorm aan van een dialoog tussen **5-8 personen** over de beleidskeuze.

Start het gesprek op:

- De gespreksleider trapt af met een voorstelronde, waarin eenieder zijn relatie tot de beleidskeuze deelt.
- De agenda en het tijdpad van het gesprek worden door de gespreksleider toegelicht.
- Vertel ook helder wat er met de uitkomsten van het gesprek gaat gebeuren.
- Het is raadzaam toestemmings- en geheimhoudingsverklaringen te ondertekenen, zeker wanneer er externen betrokken zijn bij het gesprek.

Voert u meerdere parallele gesprekken?

Overweeg dan een plenaire aftrap.

3B: In dialoog

Breng steeds een dialoogvraag in. Het kernteam neemt deel aan het gesprek, maar probeert niet de deelnemers van hun standpunt te overtuigen. Laat vooral de deelnemers aan het woord en wees ontvankelijk voor (kritische) perspectieven. De gespreksleider let op de volgende zaken:

- *Tijd bewaken:* per dialoogvraag max. 15 min.
- *Afdwalen voorkomen:* zorg dat de dialoog wel draait om de ingebrachte dialoogvraag. Eventueel kunt u op een scherm de dialoogvraag centraal zetten.
- *Een inclusief gesprek:* betrek alle deelnemers en let op hun mentale belastbaarheid.

Het is niet noodzakelijk om tot consensus te komen over de mogelijke impact op maatschappelijke stabiliteit. Wel is het van belang om conclusies te trekken over wat er is besproken.



Sluit daarom elke gespreksronde af met de tool Conclusiekaarten.

ga naar:
Conclusiekaarten



3C: Afronden

Wanneer alle dialoogvragen doorlopen zijn, sluit af met de volgende vraag:

Waar moeten we in ieder geval aandacht aan besteden (bij deze beleidskeuze)?

Vertel de deelnemers wat er met de resultaten gaat gebeuren. Wat gaat de volgende stap zijn? Krijgen de deelnemers nog een terugkoppeling? Worden zij in de toekomst op de hoogte gehouden van ontwikkelingen rond de beleidskeuze?

Voert u meerdere parallele gesprekken?

Sluit dan plenair af door bijeen te komen en de belangrijkste inzichten uit de sessies met elkaar te delen.

Stap 1: Oriëntatie

Stap 2: Voorbereiding

Stap 3: MIA-dialogoog

Stap 4: Vervolg

4A: Hoofdconclusies

Nadat de MIA-dialogoog gevoerd is, komt het kernteam weer bijeen. Samen probeert het team te komen tot de belangrijkste conclusies van het gesprek.

Het is in ieder geval van belang conclusies te trekken over:

- *Op welke manier/manieren heeft de beleidskeuze voornamelijk impact op maatschappelijke stabiliteit?*
- *In hoeverre is de impact op maatschappelijke stabiliteit beïnvloedbaar?*
- *Op welke termijn zal de impact op maatschappelijke stabiliteit merkbaar zijn?*
- *Is de impact op maatschappelijke stabiliteit relevant voor de politiek?*



Maak bij deze stap gebruik van de tool "MIA-Chart".

Deze vullen de leden van het kernteam in, op basis van de uitkomsten van de dialoog.

ga naar:
MIA-Chart



4B: Overwegen vervolgstappen

Hierna kunnen er vervolgstappen worden geformuleerd. Zijn er zorgen of kansen voor de beleidskeuze op het vlak van maatschappelijke stabiliteit? Hebben de deelnemers van de MIA-dialogoog zelf ideeën opgeschreven?

Mogelijke vervolgstappen kunnen gezocht worden in de domeinen:

- *Politiek*
- *Beleid*
- *Communicatie*

Benieuwd naar de maatschappelijke kosten en baten van de beleidskeuze?

Bij een Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse (MKBA) worden alle kosten en baten van een beleidskeuze zorgvuldig in beeld gebracht en zoveel mogelijk gemonetariseerd, waarbij gekeken wordt of de maatregel de maatschappelijke welvaart verhoogt.

ga naar externe bron:
Leidraad MKBA

IAK

4C: Opties vervolgstappen

Politiek

Bij zorgen over maatschappelijke impact kan de beleidskeuze onder de aandacht gebracht worden bij de politiek, zodat deze geagendeerd en/of heroverwogen wordt.

Beleid

Vanuit beleid kan de impact beïnvloed worden met aanvullende beleidsmaatregelen. Denk aan:

- **Beïnvloedende maatregelen:** hoe kan invloed uitgeoefend worden op de impact?
- **Adaptieve maatregelen:** hoe kunnen mensen zich aanpassen aan de impact?
- **Compenserende maatregelen:** hoe kunnen benadeelde groepen gecompenseerd worden?

Communicatie

De verwoording van beleid kan al een groot verschil maken. Daarnaast kunnen communicatiestrategieën worden geformuleerd, met bijvoorbeeld inzet van campagnes of stakeholder engagement.

ga naar externe bron:
Kompas Inclusieve Communicatie

KIS

Wat is de toolbox?

De toolbox biedt een aantal instrumenten om het doorlopen van het stappenplan van de MIA te ondersteunen. Alle tools horen bij een bepaalde stap in het MIA-stappenplan. De tools helpen om de ideeën over maatschappelijke stabiliteit te ordenen. Dat geeft handvatten om de dilemma's achter beleidskeuzes vast te leggen.

Tool: MIA-Scan *(onderdeel van stap 1: Oriëntatie)*

Met deze tool voert u een eerste oriëntatie uit. Is er een vermoeden van impact op maatschappelijke stabiliteit? In de MIA-Scan bespreekt u met uw kernteam (2-3 personen) of het van belang is de vervolgstappen van de MIA te doorlopen.

Tool: Domeinverkenner *(onderdeel van stap 1: Oriëntatie)*

Met deze tool verbreedt u uw blik op maatschappelijke stabiliteit. De domeinverkenner is opgebouwd uit vijf domeinen. Loop de vijf domeinen door; wellicht dat de beleidskeuze op een ander domein (ook) impact op maatschappelijke stabiliteit heeft. U komt tot een keuze van relevante domeinen en subdomeinen die van belang zijn te bespreken.

Tool: Voorbeelden dialoogvragen

(onderdeel van stap 2: Voorbereiding)

In deze tool zijn voorbeelden van dialoogvragen te vinden voor de "MIA-Dialoog". Pas de vragen gerust aan, of breng uw eigen vragen in.

Tool: Conclusiekaartjes

(onderdeel van stap 3: MIA-dialoog)

Het is van belang de resultaten van het gesprek te 'vangen'. Met de conclusiekaartjes betreft u de deelnemers van het gesprek bij de conclusies over wat er gezegd is. Zo kan iedereen ook zijn interpretatie en perspectief inbrengen.

Tool: MIA-Chart

(onderdeel van stap 4: Vervolg)

Na afloop van de sessie komt u weer bijeen met uw kernteam (2-3 personen). Met de MIA-Chart komt u tot overzichtelijke, heldere scores.

Deze scan gebruikt u als eerste oriëntatie. Het heeft als doel het denkproces op gang te brengen rondom de impact op maatschappelijke stabiliteit.

Startvragen:

Kan de beleidskeuze leiden tot meer of minder frictie tussen groepen in de samenleving? Licht toe.

Kan de beleidskeuze leiden tot meer of minder verschillen tussen groepen? Licht toe.

Kan de beleidskeuze leiden tot meer of minder onzekerheid/maatschappelijk onbehagen onder verschillende groepen burgers? Licht toe.

Kan de beleidskeuze leiden tot meer of minder vertrouwen in de overheid? Licht toe.

Groepen: Welke groepen worden door de beleidskeuze beïnvloed?

Mensen uit verschillende **regio's**

Mensen uit verschillende **opleidingsgroepen/inkomensgroepen** (sociaaleconomische status)

Mensen uit verschillende **generaties/leeftijdscategorieën**

Werkenden in verschillende **arbeidssectoren** (bijv. landbouw, dienstsector, kennissector)

Werkenden in verschillende **contractvormen** (bijv. vaste contracten, flexcontracten, ZZP-ers)

Huizenbezitters en huurders

Mensen met verschillende **genders**

Mensen met verschillende **seksuele voorkeuren/geaardheden**

Mensen met of zonder (specifieke) **geloofsovertuiging**

Mensen met of zonder **migratieachtergrond**

Mensen met verschillende **leefstijlen**

Mensen met of zonder **gezondheidsproblemen**

Mensen met of zonder **beperking**

Mensen met verschillende mate van **geletterdheid**

Anders, nl:

Signaalwoorden: Welke signaalwoorden associeert u met de beleidskeuze?

Maatschappelijke participatie

Verbinding

Acceptatie/tolerantie

Veerkracht

(Gedeelde) identiteit

Maatschappelijke stabiliteit

Vertrouwen in instituties

Waarden rechtsstaat

Burgerschap

Inclusie

Integriteit

Anders, nl:

Isolatie / eenzaamheid

Segregatie

Intolerantie

Polarisatie

Vervreemding

Maatschappelijke onrust

Onbehagen i.r.t. de overheid

Erosie rechtsstaat

Individualisme

Discriminatie / exclusie

Machtsmisbruik

Vanuit literatuur rondom sociale cohesie onderscheiden wij vijf hoofddomeinen*. Die kunnen benaderd worden vanuit een aantal subdomeinen. Met onderstaand schema maakt u een selectie van de relevante subdomeinen. Dit biedt de basis om een gesprek te voeren over maatschappelijke impact vanuit een breed perspectief.

*Ontleend aan Forrest & Kearns (2000)

Stap 1: Selecteer de hoofddomeinen die mogelijk relevant zijn voor de beleidskeuze.

Gelijkheid	Veiligheid	Sociaal contact	Leefomgeving	Vertrouwen
<i>Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op de (on)gelijkheid tussen verschillende groepen in de samenleving?</i>	<i>Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op de veiligheid van verschillende groepen burgers?</i>	<i>Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op sociaal contact tussen groepen burgers?</i>	<i>Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op de kwaliteit van/binding met de leefomgeving?</i>	<i>Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op vertrouwen in rechtsstaat / politiek of zeggenschap in beleid?</i>
				

Stap 2: indien 'ja': kruis aan welke van de onderliggende subdomeinen relevant zijn voor de beleidskeuze.

Toegankelijkheid publieke voorzieningen	Objectieve veiligheid	Sociaal contact binnen en tussen groepen in de samenleving	Gebiedsgebonden identiteit	Vertrouwen in rechtsstaat
Inkomensverschillen	Subjectieve veiligheid (veiligheidsgevoelens)	Maatschappelijke participatie	Faciliteren ontmoeting in de ruimte	Vertrouwen in politiek
Sociale mobiliteit: kansen om te klimmen op maatschappelijke ladder	Sociale controle	Cultuur en groepsidentiteit	Fysieke mobiliteit en bereikbaarheid	Zeggenschap in beleid

Op de volgende pagina's vindt u een lijst met voorbeelden van dialoogvragen. De domeinen en wegingsfactoren corresponderen met de onderdelen van de tool Domeinverkenner. Houd rekening met de volgende zaken:

- Beperk het aantal vragen: probeer niet meer dan vijf vragen te selecteren voor de dialoog.
- Gebruik passende taal: pas de vragen aan naar de doelgroep die bij het gesprek aanwezig is. Zijn er bijvoorbeeld burgers aanwezig? Vermijd dan jargon. Zijn er mensen bij met beperkt verstandelijk vermogen? Probeer dan de vragen zo eenvoudig mogelijk te formuleren.
- Breng eigen vragen in: het kader dialoogvragen biedt geen uitputtend overzicht van mogelijke dialoogvragen. Formuleer vooraf of tijdens de dialoog aanvullende dialoogvragen die specifiek bij de beleidskeuze of het bovenliggende thema passen.
- Geef de deelnemers de kans relevante vragen te formuleren voor het vervolg

[Ga naar de vragen](#)

Domein 1: Gelijkheid

Startvraag

Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op de (on)gelijkheid tussen verschillende groepen in de samenleving?

Algemeen

Heeft de beleidskeuze impact op (ervaren) verschillen in kansen of inkomen tussen:

- *Mensen uit verschillende regio's*
- *Mensen uit verschillende opleidingsgroepen / inkomensgroepen (sociaaleconomische status)*
- *Mensen uit verschillende generaties/leeftijdscategorieën (bv. jongeren, starters of ouderen)*
- *Werkenden in verschillende arbeidssectoren (bijv. landbouw, dienstsector, kennissector)*
- *Werkenden in verschillende contractvormen (bijv. vaste contracten, flexcontracten, ZZP-ers)*
- *Huizenbezitters en huurders*
- *Mensen met verschillende genders*
- *Mensen met verschillende seksuele voorkeuren/geaardheden*
- *Mensen met of zonder (specifieke) geloofsovertuiging*
- *Mensen met of zonder migratieachtergrond*
- *Mensen met of zonder gezondheidsproblemen*
- *Mensen met of zonder beperking*

Inclusieve sociale voorzieningen/diensten

Hoe heeft de beleidskeuze impact op een (on)gelijke toegang tot publieke voorzieningen/diensten?

Inkomensverdeling

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de (ervaren) inkomensverdeling?

Sociale mobiliteit

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de (ervaren) doorstroom in sociaaleconomische positie?

Domein 2: Veiligheid

Startvraag

Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op de veiligheid van verschillende groepen burgers?

Objectieve veiligheid

Hoe heeft de beleidskeuze impact op feitelijke veiligheid?

Subjectieve veiligheid/veiligheidsgevoelens

Hoe heeft de beleidskeuze impact op (on)veiligheidsgevoelens, zoals angst voor een bepaalde dreiging?

Sociale controle

Hoe heeft de beleidskeuze impact op informeel toezicht? (toezicht door burgers zelf)

Hoe heeft de beleidskeuze impact op formeel toezicht? (toezicht door handhaving, politie)

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de zichtbaarheid van 'blauw op straat'?

Denk ook aan: Doenvermogen

Gaat de beleidskeuze uit van realistische assumpties over de mentale belastbaarheid van burgers? Is de beleidskeuze 'doenlijk' voor burgers?

Voor meer vragen en stappenplan: zie Doenvermogenstoets.

Domein 3: Sociale Relaties

Startvraag

Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op sociaal contact tussen groepen burgers?

Bonding (sociale relaties binnen de 'eigen' groep) en bridging (groepsoverstijgende relaties)

Hoe heeft de beleidskeuze impact op sociale relaties binnen sociaal-demografische groepen? (denk aan kwaliteit van relaties, spanningen, aantal ontmoetingen)

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de sociale relaties tussen verschillende sociaal-demografische groepen? (denk aan kwaliteit van relaties, spanningen, aantal ontmoetingen)

Maatschappelijke participatie

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de maatschappelijke betrokkenheid van verschillende groepen?

Hoe heeft de beleidskeuze impact op participatie in vrijwilligerswerk?

Hoe heeft de beleidskeuze impact op bereidheid van mensen om elkaar te helpen?

Cultuur en groepsidentiteit

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de gedeelde cultuur en identiteit in Nederland?

Hoe heeft de beleidskeuze impact op burgers die buiten de norm vallen (bijvoorbeeld omdat de beleidskeuze hen raakt in hun gevoel voor rechtvaardigheid)?

Hoe wordt er gecommuniceerd over eventuele culturele dilemma's?

Domein 4: Leefomgeving

Startvraag

Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op de kwaliteit van/binding met de leefomgeving?

Gebiedsgebonden identiteit

Hoe heeft de beleidskeuze impact op gevoelens van verbondenheid met de woonplaats of regio?

Wat doet deze verbondenheid met de verhouding tot andere gebieden/het land?

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de verandering van het karakter van een gebied (stad, dorp, wijk of buurt)?

Hoe heeft de beleidskeuze impact op het gevoel van verbondenheid met de leefomgeving? En wat doet deze verbondenheid met maatschappelijke participatie?

Faciliteren ontmoeting in de ruimte

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de aantrekkelijkheid en/of het onderhoud van de openbare ruimte?

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de kwaliteit van bestaande of nieuwe ontmoetingsruimte?

Zorgt de beleidskeuze voor mogelijke barrières voor ontmoeting in de publieke ruimte? En hoe verdelen deze barrières bestaande sociale netwerken?

Fysieke mobiliteit en bereikbaarheid

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de fysieke mobiliteit van verschillende groepen burgers? (bijvoorbeeld voor minder-mobielen)

Hoe heeft de beleidskeuze impact op de bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen?

Domein 5: Vertrouwen

Startvragen

Is er een kans dat de beleidskeuze impact heeft op vertrouwen (politiek, rechtsstaat, in zeggenschap in beleid, democratie)?

Vertrouwen in rechtsstaat en politiek

Hoe heeft de beleidskeuze impact op het vertrouwen van burgers in de rechtsstaat, politiek en overheidsinstanties?

Hoe waarborgen de betrokken (rechtstatelijke) instanties de integriteit, inclusiviteit en transparantie van de beleidskeuze?

Hoe maken betrokken (rechtstatelijke) instanties de responsiviteit naar burgers zichtbaar?

Zeggenschap in beleid

Hoe heeft de beleidskeuze impact op hoe diverse groepen burgers betrokken worden bij agendavorming, besluitvorming, uitvoering, uitkomsten en evaluatie? Waar zouden burgers zelf betrokken bij willen zijn?

Hoe geeft de beleidskeuze diverse groepen burgers de mogelijkheid om zeggenschap te hebben?

Hoe past de beleidskeuze in de denk-/leefwereld van de 'getroffen' burgers? (burgers die door de beleidskeuze geraakt worden)

Hoe wordt er rekening gehouden met verschillende vaardigheden van burgers om betrokken te zijn bij de beleidsdialoog (doenvermogen)?

De deelnemers vullen deze kaartjes in na elke gespreksronde. Suggestie: laat de deelnemers dit in stilte invullen. Zo voorkomt u dat zij elkaars conclusies beïnvloeden en krijgt u alle perspectieven mee. Laat deze kaartjes digitaal invullen of deel deze fysiek uit.

<p>Onderwerp:</p> <p>Uw belangrijkste conclusie(s):</p>	
<p>Onderwerp:</p> <p>Ideeën en suggesties:</p>	

Het kernteam vult deze chart in na afloop van het gesprek.

1. De beleidskeuze heeft een positieve impact op maatschappelijke stabiliteit.

helemaal
mee oneens

helemaal
mee eens

*Licht toe: welke positieve impact heeft de beleidskeuze?
Welke negatieve impact heeft de beleidskeuze?*

2. De impact op maatschappelijke stabiliteit is beïnvloedbaar.

helemaal
mee oneens

helemaal
mee eens

*Licht toe: hoe kan de impact beïnvloed worden? (beleid, communicatie en/of politiek)
Is daarvoor aanpassing van de beleidskeuze nodig?*

3. De impact op maatschappelijke stabiliteit zal op korte termijn merkbaar zijn.

helemaal
mee oneens

helemaal
mee eens

Licht toe: op welke termijn zal de impact op maatschappelijke stabiliteit merkbaar zijn voor de samenleving?

4. Dit vraagstuk is relevant voor de politiek.

helemaal
mee oneens

helemaal
mee eens

*Licht toe: wat maakt de beleidskeuze wel of niet relevant voor de politiek?
(bijv. landelijk, provinciaal, gemeentelijk)*



De MIA is ontwikkeld door het Verwey-Jonker Instituut,
in nauwe samenwerking met en in opdracht van de Rijksoverheid.

Utrecht/Den Haag, september 2022

Auteurs:

M. Kwakernaak MSc

A. L. Brock MSc

dr. F. B. J. de Meere

Prof. dr. J. C. J. Boutellier

drs. S. G. Tempelman

Foto omslag:

dotshock / 123RF